

Skjønnlitteratur og utvikling av psykologisk forståelse

Eivind Normann-Eide

Bøkene som berørte oss: som menneske og terapeut

Oslo: Gyldendal, 2024

188 s.

ISBN 9788205603738

Michael 2025; 22: 163–164

doi: 10.5617/michael.12409

Psykologspesialist Eivind Normann-Eide har gitt ut sin andre bok om skjønnlitteratur og psykologi. Den første, *Skjønnlitterære selvmord* (2016), hentet frem beskrivelser av selvmord fra kjente litterære verk og utforsket hva skjønnlitteraturen kan si oss om faresignaler forbundet med selvmord.

I sin nye bok møter vi forfatteren i samtale med åtte norske terapeuter innen psykologi og psykiatri. De har valgt hver sin roman som har hatt stor betydning for dem. I tillegg har Normann-Eide skrevet fem essay om hvilken rolle skjønnlitteraturen kan ha i våre liv og i utviklingen av en dypere psykologisk forståelse av våre medmennesker.

I essayet «En fortelling» skriver forfatteren (s. 47): «Et spørsmål som ligger til grunn for denne boken, dreier seg om hvorvidt skjønnlitteraturen kan representere en kilde til forståelse av menneskelig erfaring. Ikke i den forstand at den kan erstatte faglig forankrede teorier, vitenskap og systematiske undersøkelser. Men studiet av menneskets sinn er så komplisert og mangefasettert – fanget i dilemmaet av å være objektet for undersøkelsen og samtidig agenten som undersøker

– at vi ikke må begrense oss til enkelte eller enestående perspektiver.» Han refererer til den amerikanske psykologen Jerome Brunner som var sentral for utviklingen av det narrative perspektivet i psykologien.

De fleste terapeutene har valgt en roman som berørte dem sterkt da de var relativt unge, og i sine «formative» år. Litteraturen spenner fra historiske skjønnlitterære verk til science fiction. Terapeutene deler personlige og faglige erfaringer eller utfordringer som kan ha bidratt til at romanen berørte dem sterkt. Et tilbakevendende tema både i samtalerne og forfatterens refleksjoner er hvordan skjønnlitteraturen kan bidra til økt mentaliseringsevne hos leseren og slik oppøve evnen til å bli en god terapeut. Psykolog Sissel Gran forteller at «det var en mentaliseringsreise for meg å lese romaner, og det bare forsterket seg under studiet» (s. 99).

At skjønnlitteratur kan gi oss en komplementær innsikt i våre medmenneskers liv, har vært tematisert også innen medisinsk utdanning. *Michael* publiserte nylig et temanummer om litteratur og medisin, og flere medisinutdanninger bruker skjønnlitterære tekster i utdanningsløpet.

Forfatteren bringer også inn en forsiktig kritikk av skjønnlitteratur brukt i faglig øyemed: «Er skjønnlitteraturen så essensiell for vår forståelse, medfølelse og samhandling med andre mennesker, eller har noen av oss en tendens til å romantisere og idealisere dens betydning?» (s. 51). Fra samtalerne i boken ser han tre hovedlinjer der skjønnlitteraturen kan ha betydning for vår evne til «1) å forstå andre mennesker, 2) gjenkjennelse, identifikasjon og bearbeidelse og 3) å undersøke, utfordre og supplere faglig tenkning» (s. 161).

Normann-Eide skriver godt og innsiktsfullt, og dialogene rundt de skjønnlitterære verkene er spennende å følge. Underveis kjente jeg på en nysgjerrighet rundt egne tidlige leseopplevelser og hvilken påvirkning de kan ha hatt i mitt liv. Og jeg ble igjen minnet på den rikdommen som ligger i skjønnlitteraturen, enten vi leser for å bli bedre terapeuter eller for den gode leseopplevelsen.

Tone Skaali
tskaa@ous-hf.no

Tone Skaali er psykiater og arbeider som seksjonsleder ved Kreftklinikken, Oslo universitetssykehus.